

[Time: 2:30 Hours]

[Marks:75]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. All questions are compulsory.
  2. All questions carry equal marks

- Q.1 A. Explain the types and nature of rural finance.
OR
B. Explain the causes of rural indebtedness. Suggest remedial measures to eradicate rural indebtedness.
- Q.2 A. Explain in brief, three tier system of co-operative finance in India.
OR
B. 'NABARD is playing important role in rural development.' Discuss.
- Q.3 A. State the problems of Self-Help-Group. Suggest measures to solve it.
OR
B. Explain the role of Self-Help-Group in poverty eradication.
- Q.4 A. State the significance of rural finance in rural development.
OR
B. Is women empowerment possible through Self-Help-Group? Discuss.
- Q.5 Write short note (**Any Two**)
- A. Problems of Regional Rural Bank.
  - B. Consequences of rural indebtedness.
  - C. Need of co-operative finance.
  - D. Features of Self-Help-Group.

*****

[वेळ: २:३० तास]

[गुण: ७५]

Please check whether you have got the right question paper.

- सूचना: १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्र.१ अ. ग्रामीण वित्तपुरवठ्याचे प्रकार व स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

ब. ग्रामीण कर्जबाजारीपणाची कारणे सांगून कर्जबाजारीपणाच्या निर्मूलनासाठी उपाय सुचवा.

प्र.२ अ. भारतातील सहकारी वित्तपुरवठ्याची त्रिस्तरीय रचना थोडक्यात स्पष्ट करा.

किंवा

ब. 'नाबार्ड ग्रामीण विकासात महत्त्वाची भूमिका बजावते.' चर्चा करा.

प्र.३ अ. स्वयंसहाय्यता बचत गटाच्या समस्या सांगून त्या सोडविण्यासाठी उपाय सुचवा.

किंवा

ब. दारिद्र्य निर्मूलनात स्वयंसहाय्यता बचत गटाची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.४ अ. ग्रामीण विकासात ग्रामीण वित्तपुरवठ्याचे महत्त्व सांगा.

किंवा

ब. स्वयंसहाय्यता बचतगटाच्या माध्यमातून महिला सबलीकरण शक्य आहे का? चर्चा करा.

प्र.५ टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

अ. प्रादेशिक बँकांच्या समस्या

ब. ग्रामीण कर्जबाजारीपणाचे परिणाम

क. सहकारी वित्तपुरवठ्याची गरज

ड. स्वयंसहाय्यता बचत गटाची वैशिष्ट्ये

*****